

Minnesanteckningar från möte #6 i skoldialogen

Mötet hade tre delar med olika syften:

1. En kort samtal om ledning och styrning med syftet att fånga upp aspekter av ledning och styrning i en framtida skolplan
2. Avstämning av förslagen med syftet att prioritera samt fånga upp förslagen som inte har gruppens helhjärtade stöd (att lyssna på nej)
3. Ett fördjupat samtal om knäckfrågor (eller knäckfrågan) med syftet att skapa en tydligare bild av den grundläggande problem om centralisering av skolor kontra behållandet av byskolor

1. Om ledning och styrning

Från perspektivinsamlingen kom följande fram:

VERKSAMHETEN SAKNAR

1. Tydliga rutiner
2. Gemensamma mål
3. Vilar på forskning och beprövad erfarenhet
4. En plan för dagen som följs även om ordinarie personal är sjuk
5. God arbetsmiljö
6. Bra villkor för lärare

LEDNING ÄR (I MÅNGA FALL) OCH ÄR I VISSA FALL INTE

- engagerad
- lyhörd
- lyssnande
- strukturerad
- tydlig
- planeringsinriktad
- engagerad
- närvarande
- målinriktad
- orädd
- Förstående

Skolverkets och skolinspektionens riktlinjer för rektorer förmedlades. Frågan var: vad mer behöver vi betona när det gäller ledning och styrning?

- **Rektorernas utmaning idag.** Rektorer har ett svårt jobb med många utmaningar. På Mogaskolan handlar det om att ständigt hitta flexibla lösningar för stora grupper och varierande behov som uppstår.
- **Svårighet med att rekrytera behöriga lärare.** Det är inte lätt att hitta behöriga lärare i alla ämnen – även i en stor skola. Troligtvis ännu svårare i mindre skolor som ligger långt ifrån centrum.

- **Svårighet med att rekrytera rektorer.** Det är svårt att hitta och rekrytera kvalificerade rektorer för våra skolor.
- **Frånvaro.** Rektorer som inte är kvalificerade är ofta frånvarande på grund av att de måste fullföra utbildning samtidigt som de har ansvar för skolan. Från föräldrarnas perspektiv är detta inte optimalt.
- **Lokaler.** Rektorer har ansvar för arbetsmiljön. Bristande underhåll av lokalerna försvårar deras arbete med att säkra en bra arbetsmiljö för lärare och barn.
- **Rektorer som har ansvar för flera skolor.** Små skolor har ofta rektorer som har ansvar för flera enheter samtidigt. En av rektorerna ansvarar för 9 enheter. Det är inte en optimal lösning. *En deltagare håller inte med: det har fungerat bra hittills och är inget problem.*
- **Rektorers ansvar för att hantera konflikter.** Frågan är om det finns ett genomtänkt sätt att arbeta med konflikter mellan barnen och bland personal. Lärare svarar att de ständigt arbetar med konflikter som uppstår mellan barnen och att det inte är något problem. Det är en del av skolans sociala uppdrag. Konflikter är inget större problem på skolorna i Svenljunga. *En deltagare tycker att det kan göras mycket mer och att ett enhetligt sätt att hantera konflikter mellan barn, personal och med föräldrar ska hanteras.*

2. Avstämning av förslagen från grupparbetet

Följande tre förslag betraktas som viktigast (i fallande ordning):

1. *Bra lärare som stannar kvar.* Lärare måste välja Svenljunga och stanna kvar här. Viktigast för lärande är bra duktiga lärare. Vi har redan många bra lärare och vi måste behålla dem.
2. *Förutsättningar för lärare.*
 - Lärarna ska jobba så mycket som möjligt med *undervisning* för det är där de är som bäst.
 - Lärarna ska jobba så mycket som möjligt med undervisning som de är behöriga till.
 - Lärarna ska avlastas av stödpersonal exempelvis socialpedagoger och förstärkt elevhälsa.
 - Elever som behöver anpassad lärande och särskilt stöd ska fångas upp tidigt och inte först i högstadiet.
 - Flexibla lokaler behövs som kan anpassas för att möta behov som uppstår. Det måste vara möjligt för mindre grupper att kunna arbeta i enrum ett tag – till exempel med särskilt lästräning i 2 månader.
 - Arbetsrum för lärare att träffas mellan lektioner.
3. *Tvåläraresystem.* Två lärare per klass

Andra viktiga förslag

4. *Något måste göras.* Det är inte rätt att man efter nio år inte har kompetensen som hjälper än att gå vidare och inte ramla ur systemet. Detta är inte nödvändigtvis kopplat till skolans storlek.
5. *Optimal klasstorlek.* Skolan som mötesplats kräver stora enheter så att både personal och elever skulle kunna utvecklas. Förslag på 20 elever per årskull plus och minus 5 elever. (Många håller inte med förslaget – se nedan. Förslaget diskuterades sedan se punkt 3 nedan)

6. *Kontakt mellan lärare och myndigheter.* Samarbete mellan skolan och socialtjänst måste förbättras.
7. *Möjliggör lagarbete.* Lärarna ska komplettera varandra i lag. Rektorn och systemet uppmuntrar och stöttar lärare och ger möjligheter till kreativitet och flexibilitet
8. *Integrera skolan och samhället.* Skolan bör vara mer lik samhället och inte en isolerat "bubbla" med särskilda regler. Elever måste förstå det samhälle de ska är en del av – då krävs att de får kontakt med människor som kan berätta hur samhället fungerar. Detta skulle även gynna lärande – om vi skulle ta in fler människor utifrån in i skolan.
9. *Resursfördelning.* Varje elev ska få samma summa i elevpeng. Övriga resurser ska fördelas efter elevernas behov.
10. *Föräldramöten.* Vi bör lägga ännu mer tid på att få föräldrarna att bli mer delaktiga.
11. *Närhet till skolan.* Närhet är utgångspunkt för bra lärande. Välj närmaste skola och lösa detta med skolskjuts även om det innebär samarbete med andra kommuner.
12. *Tydlig struktur och tydlig skollledning.* Tydlighet skapar trygghet för lärare, elever och föräldrar och är en grund för bra lärande. Det ska finnas tydliga regler men också tydlighet i hur skolan ska jobba med elever. Pedagoger kan då arbeta i trygghet och kan vara kreativa och flexibla – anpassa sig till olika situationer som uppstår.
13. *Frihet och stöd till lärare.* Friutrymmet i skollagen måste utnyttjas mer. Vi måste våga gå utanför ramar ibland. (En person har invändning emot förslaget)
14. *Mobbning.* Mobbning måste alltid tas hand om.
15. *Uppföljning.* Varje lärare ska få tid att följa upp saker som kommuniceras av föräldrar om deras barn.
16. *Sociala Sammanhang.* Det är viktigt att lägga fokus på samspel mellan elever i klassrummet.
17. *Styrning och ledning.* Det måste finnas en röd tråd från förvaltningen och neråt för att skapa förtroende och tillit. Ibland saknas tydlighet som medför att skolor skapar egna regler – då drabbas förtroende och tillit.
18. *Kollegialt lärande.* Lärandet för personalen måste organiseras. Vi måste skapa förutsättningar för lärarna att lära tillsammans med elever och med kolleger. Det behövs en dynamik och rätt förutsättningar. Det är en förutsättningen för att möta varje enskild elev på sin nivå. Detta kräver tid som måste frigörs.
19. *Fler vuxna i skolan.* Skolan bör använda sig av fler frivilliga vuxna för att lätta på resursbristen i skolan. Det kan gälla rastvakt eller bussvakt. Det måste dock finnas en tydlig utbildning för dessa vuxna. (Det fanns dock en invändning emot detta förslag – se nedan)
20. *Disciplin.* Ordning i klassrummet beror i hög utsträckning på kvalitén i lärarnas ledarskap. Barnen ska få stöd i att lära sig från misstag och det de har gjort fel snarare än att enbart tillämpa ordningsregler. Helst ska vi inte ha för många regler.
Ett annat perspektiv: Tydlighet saknas gällande konsekvenser för olika beteende. Om strukturen (regler och konsekvenser) är tydliga då fungerar samverkan. (två invändningar och en som tycker att det är viktigt.)

Följande förslag betraktas som oproblematiska eller/och självklara

21. *Skolor bestämmer.* Politiker blandar sig inte in i *hur* lärande ska ske – ni är experterna. Nämnden ger riktningen. Rektorer säger till när resurser inte räcker för att uppnå det som politiken bestämmer.
22. *Vision och handlingsplan för varje skola.* Varje skola är unik. Det finns områden som måste utvecklas och förbättras. Lärarna, elever och föräldrar möts och beskriver förändringen/förbättringen de vill se – uttryckt som vision. Då behövs en handlingsplan. Vad behövs - steg för steg - för att komma fram till det vi vill uppnå. På detta sätt lockar vi till oss nya lärare och familjer. Vi bygger en gemenskap som samverkar utifrån en gemensam vision.
23. *Likvärdighet.* Skolsystemet ska vara som vatten- och avloppssystemet som levererar samma tjänst för hela kommunen – samma kvalitet oavsett var en ort ligger. Kan man tänka att den nya skolorganisationen fungerar på samma sätt – att det skapar likvärdig kvalitet i varje skola. Samma kvalitet men skolor är inte likadana.
24. *Barnen ska mötas på sin nivå.* Vi bör utgå ifrån det barnen är intresserad och inspireras av för att nå dem om de inte kan lära på det traditionella sättet.
25. *Mångfald och skolan som mötesplats.* När elever träffar andra elever med olika bakgrund, erfarenheter och synsätt främjas lärande. Viktigt för barn att möta andra barn i samma ålder. Skola ska vara en integrerad del av samhället.
26. *Lärarnas ledarroll.* Läraren ska ta sin ledarroll på allvar och hjälpa gruppen att fungera som en enhet. Lärarna behöver få stöd för just ledarrollen. Kommunen uppmuntrar lärare att utveckla en ledarstil som uppmuntrar samspel snarare än envägskommunikation.
27. Skolan har tre huvuduppdrag: kunskap, demokrati och social. Vi måste förbättra skolans arbete med sitt sociala och demokratiska uppdrag för att kunskapsuppdraget ska fungera. (en invändning)

Två förslag som fler inte var nöjda med och som diskuterades av gruppen – se sammanfattning av diskussionen under punkt 3: Samtal om knäckfrågan.

- *Optimal klasstorlek.* Skolan som mötesplats kräver stora enheter så att både personal och elever skulle kunna utvecklas. Förslag på 20 elever per årskull plus och minus 5 elever.
- *Fler elever per årskurs, fler behöriga lärare på samma skola, större enheter.* Det är bra att koncentrera fler elever i samma ålder på en skola. Att ha fler lärare med samma behörighet gör det lättare att locka lärare till Svenljunga. Det gör det lättare att utnyttja lärarnas kompetenser och skapa kollegialt samarbete.
Invändning #1: behåll små enheter i vissa områden. Lärarna kan flytta mellan skolor. Distansundervisning. (Varpå ytterligare en invändning: fjärandervisning är inte laglig idag. Samspel mellan barnen och relation med lärare är särskilt viktigt)
Invändning #2: Det bör vara någon grad av flexibilitet i beslut om gruppstorlek

Fler förslag som några hade invändningar emot

- *Fler vuxna i skolan.* Skolan bör använda sig av fler frivilliga vuxna för att lätta på resursbristen i skolan. Det kan gälla rastvakt eller bussvakt. Det måste dock finnas en tydlig utbildning för dessa vuxna.
(Invändningar: det ska inte bara vara vilken vuxen som helst som kommer in i skolan. Ett system måste finnas för utbildning och för att säkra samverkan. Vi kan

inte bygga en skola som vilar på frivilligt arbete. Det måste finnas avlönade personal för att ta hand om viktiga funktioner.)

- *Tid för att skapa sociala förutsättningar.* Vi måste skapa mer tid för att utveckla det sociala. Det ägnas mycket tid åt administration och mycket fokus läggs på skolans kunskapsuppdrag.
(Invändning: skolans kunskapsuppdrag är primär!)
- *Möten mellan föräldrar och skolan.* Det bör finnas flera kanaler som möjliggör för föräldrar att ta kontakt med skolan om deras barn. Dessa måste vara tydliga så att alla föräldrar vet vilka dessa kanaler är.
(Det behövs inte sådana – systemet funkar bra)
- *Disciplin. (se ovan - #20)*

3. Samtal om knäckfrågan: att skapa nya, större skolor eller behålla små skolor

- **Motsättningen mellan målet om att skapa en bra social sammanhållning och behållandet av små skolor.** Hur kan vi prata om att skapa bra sociala sammanhang samtidigt som vi har små skolor där det inte finns mångfald? För att uppnå en större mångfald och nå upp till idealen att vara en del av ett större sammanhang behövs större skolor. Några håller inte med och säger att det finns bra sociala förutsättningar på små skolor.
- **Satsning på lokaler kontra på lärandet och det sociala.** Om vi fortsätter som vi gör idag, behöver vi ingen skolplan, enbart en investeringsplan för att uppgradera och underhålla lokaler. Den nuvarande läge gör det omöjligt att satsa på att uppnå alla värderingar som föreslogs för att förbättra lärande och det sociala i skolan.
- **Om lärartäthet på mindre skolor på bekostnad av brist på lärartäthet på centralskolan.** Problemet är att Mogaskolans klasser är väldigt stora och lokalerna räcker inte alltid till. Det är inte optimalt. Å andra sidan finns mindre skolor med stora ytor och relativ få elever i en klass. Den ena sker på bekostnad av den andra.
- **Behovet av att jobba långsiktigt och att fatta beslut nu.** Detta kan inte längre skjutas upp. Vi måste fatta ett tydligt beslut nu och förhålla oss till det i skolans planering. Skolan måste vara tillräckligt stor för att kunna överleva när det blir färre elever och har tillräckligt med utrymme för att hantera en ökning av elevantal.
- **Skolans och klassens storlek.** Om vi säger att vi behöver större enheter och större skolor – hur stor ska de vara? Ett förslag från lärarna: den ideala klasstorleken är mellan 20 och 25 elever. Som minimum 16-18 elever.
(Några håller inte med och säger att mindre grupper också funkar och att det beror på skolans organisation om den är hållbar eller ej)
- **Större skolor.** Ett flertal i gruppen tycker att det är nödvändigt att sikta på större skolor för att locka behöriga lärare, för att förse barn med stödet de behöver, för att skapa kollegialt arbetsmiljöer, för att möjliggöra mångfald, för att skapa möjlighet till flexibilitet och för att minska lokalkostnader.
- **Skolan ska aldrig vara ett instrument för att rädda byar.** Skolan är till för barnen och ska organiseras för barnens bästa.

- **Företag och tillväxt.** Skolan spelar en viktig roll för existerande företag som anställer ny personal som behöver bostad och skola. Vi måste tänka positivt om utveckling och om kommunens tillväxt. Fler människor kommer att flytta hit i framtiden. Invändning: det kanske finns en ökning av invånare, men färre och färre barn i skolåldern. Det är vår verklighet. Vi har försökt allt men inte lyckats vända trenden – nu måste vi planera för den verklighet vi befinner oss i.
- **Resor till och från skolan.** Det finns fler som inte kan säga ja till större skolor på grund av att de inte vill att barnen ska resa för långt. Hur långt ska barnen behöva resa? Några föreslår inte mer än 25 minuter för en resa i en riktning. Helst skulle små barn inte resa för långt. Det kan innebära att alternativen till befintlig skolbuss undersöks. En kostnad av centralisering av skolan kan vara att utöka skolskjutsar.
(En invändning: varför kan inte lärare resa i stället? Ett svar från en lärare: för att det ger oss sämre arbetsvillkor och är mindre effektivt – inte alls önskvärt och kommer inte att göra lärarpositioner i Svenljunga mer attraktiva)
- **Brist på behöriga lärare.** När det gäller brist på behöriga lärare, en kommentar: några lärare saknar behörighet men är väl kvalificerad och kompetent. Mer kan och bör göras för att använda dessa resurser. Från en rektors perspektiv är det en svår fråga att hantera. Visst är det så att det finns bra lärare som inte är behöriga.
(Några håller inte med – vill prata om resor till och från skolan)

Sammanfattning

Att politiker måste fatta ett beslut är alla eniga om. Osäkerheten är förödande för skolan och skolans resultat. De måste bestämma över skolans organisation i framtid och kan inte skjuta på beslutet den här gången.

Det var ett flertal av deltagare under det sista samtalet som sa att de förstår problemet som kommunen står inför. Samtidigt uttryckte de sin besvikelse över att centralisering och större skolor verkar vara nödvändigt. Resande och restid är en fråga som måste lösas om byskolor ska stängas. Några höll fast i perspektivet att små skolor är möjliga och vill se ett helt nytt sätt att organisera skolan.

När det gäller skolplanen och kommande politiska beslut: Tydliga förslag på värderingar kom fram under möten och prioriterades. Några av dessa rörs inte av frågan om skolans storlek och placering medan andra tydligen är det.

Bernard le Roux
10 april 2017